

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ
ДЕРЖАВИ

Студента 2 курсу, 9м групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Шилова
Максима
Андрійовича

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

(підпис керівника)

Міняйло
Олександр
Іванович

Гарант освітньої програми
кандидат економічних наук

(підпис гаранта)

Дьяченко
Ольга
Володимирівна

Київ 2021

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри

Новікова Н.Л.

«25» грудня 2020 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентові

Шилову Максиму Андрійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту): «ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ»

Затверджена наказом ректора від «28» грудня 2020 р. № 3939

2. Строк здачі студентом закінченої роботи (проекту): 22.10.2021

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): узагальнення теоретичних основ публічних закупівель в Україні, аналіз ефективності системи публічних закупівель в економічній політиці держави та розробка практичних рекомендацій щодо її вдосконалення.

Об'єкт дослідження: процес організації публічних закупівель в економічній політиці держави.

Предмет дослідження: теоретико-методологічні та прикладні аспекти публічних закупівель в економічній політиці держави.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

1.1. Сутність, роль та значення публічних закупівель в національній економіці

1.2. Порядок планування та принципи здійснення публічних закупівель

1.3. Організація закупівельної діяльності державних установ

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

2.1. Становлення та розвиток інституційного забезпечення публічних закупівель в Україні

2.2. Характеристика етапів проведення публічних закупівель в залежності від обраної процедури

2.3. Використання інформаційних технологій у сфері публічних закупівель в Україні

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	до 01.11.2020	01.11.2020
2	Затвердження плану та завдання випускної кваліфікаційної роботи	до 25.12.2020	25.12.2020
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	до 16.04.2021	16.04.2021
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	до 21.06.2021	21.06.2021

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту) _____
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Дьяченко Ольга Володимирівна _____
(підпис, дата)

11. Висновок про випускню кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента Шилова М.А.
(прізвище, ініціали)
може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми): Дьяченко О.В. _____
(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____
(підпис)

«19» листопада 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	5
1.1. Сутність, роль та значення публічних закупівель в національній економіці.	5
1.2. Порядок планування та принципи здійснення публічних закупівель.	8
1.3. Організація закупівельної діяльності державних установ.	14
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ	18
2.1. Становлення та розвиток інституційного забезпечення публічних закупівель в Україні.	18
2.2. Характеристика етапів проведення публічних закупівель в залежності від обраної процедури.	24
2.3. Використання інформаційних технологій у сфері публічних закупівель в Україні.	33
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ	40
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ.....	55

ВСТУП

Актуальність теми: В умовах боротьби з корупцією в державі на всіх рівнях та суттєвому розвитку інформаційних технологій існування та вдосконалення системи публічних закупівель є надзвичайно вагомою частиною економічного розвитку країни.

Публічні закупівлі – це засіб державного впливу на економіку. Вплив відбувається шляхом формування та контрактній основі складу і обсягів поставок товарів, робіт і виконання послуг, необхідних для державних потреб, розміщення контрактів на закупівлю між підприємствами і організаціями всіх форм власності та інших суб'єктів господарської діяльності України та за її межами, що здійснюється згідно чинного законодавства України.

Дослідження публічних закупівель в економічній політиці держави є необхідним, оскільки ефективні публічні закупівлі сприяють економії державних коштів, використовуючи ринкову конкуренцію, та стимулювати підприємництво шляхом надання можливості приватним підприємствам приймати участь у тендерах на закупівлю товарів, послуг та проведення робіт.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему публічних закупівель в економічній політиці держави розглядали як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, а саме: Ткаченко Н. Б., Нефьодов М. Є., Крикун Ф., Міняйло О. І., Піга Г., Спаньоло Дж., Дімітрі Н.

Об'єктом дослідження є процес організації публічних закупівель в економічній політиці держави.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та прикладні аспекти публічних закупівель в економічній політиці держави.

Мета роботи. Мета даної роботи полягає в узагальненні теоретичних основ публічних закупівель в Україні, аналізі ефективності системи публічних закупівель в економічній політиці держави та розробці практичних рекомендацій щодо її вдосконалення.

Обрана мета обумовила виконання наступних завдань:

- визначити теперішній стан публічних закупівель в Україні;
- визначити основні проблемні аспекти функціонування публічних закупівель в Україні;
- проаналізувати ефективність системи публічних закупівель в Україні;
- розробити практичні рекомендації щодо модернізації вітчизняної системи публічних закупівель.

Для виконання поставлених завдань застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: наукової абстракції – для визначення поняття «публічні закупівлі»; аналізу та синтезу – для порівняння процедур закупівель за їх конкурентністю та узагальнення характеристики стану системи публічних закупівель; хронологічний метод – для порівняння систем публічних закупівель після 2014-го року; системний метод – для всебічного розгляду публічних закупівель, оскільки дана сфера є комплексною системою.

Інформаційною базою дослідження є законодавство України, офіційні матеріали Міністерства економіки України, дані Державної служби статистики України, інформація міністерств та інших органів державної влади, праці вітчизняних та зарубіжних науковців, а також інформаційні ресурси з мережі «Internet».

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 57 сторінок, з них основного тексту 45 сторінок, в т.ч. 11 таблиць та 10 рисунків. В роботі використані 50 джерел, викладених на 6 сторінках, а також 3 додатки на 3 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

1.1. Сутність, роль та значення публічних закупівель в національній економіці

Конституцією України визначається, що діяльність державних органів регулюється виключно законами України [1]. Сфера публічних закупівель є законодавчо закріпленою в Україні.

Таблиця 1.1

Нормативно-правове забезпечення сфери публічних закупівель [2-3]

Основні нормативно-правові акти	Конституція України; Закон України «Про публічні закупівлі»; Закон України «Про оборонні закупівлі»
Допоміжні нормативно-правові акти	Закон України «Про запобігання корупції»; Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг»; Закон України «Про електронний цифровий підпис»; Закон України «Про Антимонопольний комітет»; Закон України «Про доступ до публічної інформації»; Закон України «Про захист економічної конкуренції»; Постанова Кабінету Міністрів України № 166 від 24.02.2016 «Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків»; Інші

Нормативно-правова основа галузі публічних закупівель базується на

законах, постановах та інших нормативно-правових актах [2-3].

Існують різні підходи до трактування поняття «Публічні закупівлі» або «Державні закупівлі», що передували своєму сучаснику. Українське законодавство визначає «Публічну закупівлю» як купівлю замовником в особі органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднання територіальних громад, товарів, робіт і послуг у порядку, регламентованому Законом України «Про публічні закупівлі» [4]. Термін «Публічні закупівлі» в даному трактуванні характеризується як фінансові відносини між учасниками закупівельного процесу.

Підхід до визначення державних закупівель або державного замовлення як економічного інструменту впливу на попит був представлений у першій половині ХХ століття економістом Дж. Кейнсом, засновником економічної течії кейнсіанства із США. Держава шляхом закупівлі товарів та послуг має можливість здійснювати вплив на попит в окремих галузях, стимулювати приватні інвестиції в публічний сектор [5].

Н. Ткаченко визначає державну закупівлю як «сукупність практичних методів та прийомів для максимального забезпечення інтересів замовника за допомогою конкурсних торгів» [6, с. 83-84]. Даний підхід характеризує публічні закупівлі як набір прийомів. Необхідно розуміти, що оскільки замовником є публічний сектор, то відповідно закупівля відбувається з метою забезпечення інтересів країни та суспільства.

О. Міняйло, визначаючи сутність публічних закупівель, стверджує, що вони «характеризуються законодавчо встановленими процедурами та принципом максимального забезпечення конкуренції». Автором підкреслюється важливість наявності конкуренції в процесі публічних закупівель як головного показника політики держави в даній сфері [7].

До реформування публічних закупівель в Україні застосовувався термін «державні закупівлі». Офіційне визначення не змінилось, змінився порядок та закон, який закріплює його. Такі зміни зумовлені підписанням Угоди про Асоціацію України з Європейським Союзом, яка ратифікована та стала чинною 1-го вересня 2017-го року. Державним закупівлям, а також необхідності їх

трансформації виділена глава 8 Угоди. Визнається важливість відкритого, транспарентного, конкурентного закупівельного процесу з відсутністю дискримінації в економічному розвитку. Україна як країна-учасник даної Угоди зобов'язалась послідовно адаптувати нормативно-правову базу нашої держави в сфері публічних закупівель до стандартів Європейського Союзу. Даний процес включає реформу інституцій країни та створення системи публічних закупівель, яка функціонуватиме на засадах ефективності та принципів ЄС [8]. На основі даної Угоди й відбувалось впровадження системи публічних закупівель, яка нині функціонує в Україні.

Специфіка зміни терміну «державні закупівлі» на «публічні закупівлі» полягає як в інституційному реформуванні всередині України із запровадженням реформи децентралізації та зміни загальнонаціональної парадигми ставлення до держави та суспільства, в якій збільшується роль місцевих громад, місцевих бюджетів та формується громадянського суспільства, яке через наявні механізми приймає участь у діяльності органів публічної влади, так і в офіційній термінології країн Європейського Союзу. В ЄС офіційно використовується термін «public procurement», який застосовується в офіційних документах та на сайтах міждержавних органів.

Європейська Комісія визначає «публічні закупівлі» як процедури купівлі робіт, товарів та послуг органами публічної влади, такими як урядові відомства або місцевою владою, в приватних компаній [9]. Порівнюючи дане визначення з терміном, поданим у Статті 1 Закону України «Про публічні закупівлі», можна говорити про гармонізацію, що закріплена в Угоді про Асоціацію, оскільки дефініції є подібними.

Необхідно охарактеризувати роль та значення публічних закупівель в державі. В. Квач стверджує, що публічні закупівлі в державі здійснюються з метою придбання необхідних послуг та товарів належної якості для реалізації її функцій. Має досягатись мінімізація бюджетних витрат на закупівлі [10, с. 886].

Науковці з Київської школи економіки зводять роль закупівель полягає до задоволення потреб шляхом надання державних послуг. Значення публічних

закупівель полягає в розгляді публічних закупівель як економічного інструменту, який застосовується з метою впливу на ринки, як в аспекті споживання, так і виробничих процесів. Закупівлі відіграють важливу роль в діяльності державного сектору економіки під час виготовлення суспільних благ. Публічні закупівлі продукують одні з найбільших продажів на таких ринках як сфера охорони здоров'я, оборонне та військове виробництво, наукова сфера тощо. Таким чином закупівлі реалізують і ринкоформуючу функцію [11].

1.2. Порядок планування та принципи здійснення публічних закупівель

Публічні закупівлі в Україні здійснюються згідно ряду принципів, які характеризують їх фундаментальні засади, закріплюють правила функціонування системи закупівель в державі. Діючий закон виділяє наступні принципи:

- 1) максимізації економії та ефективності;
- 2) відсутності дискримінації в закупівельному процесі, рівності сторін;
- 3) добросовісної конкуренції;
- 4) недопущення зловживань, корупції;
- 5) прозорості і відкритості процесу публічної закупівлі;
- 6) дотримання неупередженості та об'єктивності в процесі затвердження переможця за результатами публічної закупівлі [4].

Так принципи добросовісної конкуренції, відсутності дискримінації в закупівельному процесі, рівності сторін відображені у законодавстві в галузі захисту від недобросовісної конкуренції. Під терміном «недобросовісна конкуренція» розуміються дії, які не відповідають існуючим чесним звичаям у процесі господарської діяльності [12]. У публічних закупівлях вагомим є збереження чесних звичаїв провадження господарської діяльності під час всього процесу закупівлі. Принцип максимізації економії та ефективності свідчить про те, що характерною ознакою всієї системи публічних закупівель в Україні є раціоналізація витрат на закупівлю товарів і послуг.

Дані принципи є підтвердженням європейського курсу української держави та прагнення лібералізувати сферу публічних закупівель в Україні, оскільки дані

складові не відповідали державним закупівлям до їх реформування в публічні закупівлі. Ці принципи знаходять своє відображення і в офіційних положеннях Європейської Комісії щодо принципів здійснення публічного прок'юрменту в країнах ЄС [9; 13].

Важливо порівняти принципи, визначені українським законодавством, та діючі принципи в Європейському Союзі. Сфера публічного прок'юрменту в Європейському Союзі регулюється Директивою Європейського Парламенту та Ради «Про публічний прок'юрмент». Стаття 18 характеризує принципи. Виділяються наступні принципи:

- 1) взаємовідносини між замовниками та суб'єктами економічної діяльності повинна відбуватись рівно та з уникненням дискримінації;
- 2) закупівельні процедури мають здійснюватись відкрито та пропорційно;
- 3) концепція прок'юрменту не має бути розроблена з метою виводу її з під дії вищезазначеного нормативно-правового акту;
- 4) забороняється штучне звуження конкуренції;
- 5) виконання зобов'язань згідно нормативно-правових актів у трудовій, екологічній та соціальній сферах, що встановлені як на рівні Європейського Союзу, так і національних держав, міжнародних договорів, під час виконання закупівель.

Під «звуженням конкуренції» в ЄС розуміють здійснення закупівлі з метою неправомірного надання преференцій або позбавлення можливості на перемогу економічних суб'єктів у процесі [13].

Рис. 1.1 Спільність принципів провадження закупівельної діяльності в Україні та Європейському Союзі [4; 9; 13]

У вітчизняній науковій думці існують погляди стосовно розширення та доповнення принципів, закріплених відповідними положеннями здійснення публічних закупівель.

Здирко Н. Г. пропонує доповнити існуючий перелік законодавчих принципів. На думку авторки, принципам здійснення публічних закупівель має бути характерна відповідність, справедливість, повнота, незалежність та відповідальність.

Авторкою наводиться поділ всіх принципів функціонування публічних закупівель у державі на три категорії:

- 1) організаційна складова;
- 2) етичної складова;
- 3) складова забезпечення результативності або задоволення потреб замовників.

До етичної складової пропонується відносити такі принципи як доброчесність, повноту інформації та добропорядність. Дані принципи сприятимуть уникненню конфліктних ситуацій між всіма сторонами закупівельного процесу [14, с. 233-234].

Бондаренко В. А. та Пустова Н. О. виділяють принцип професіоналізму в публічних закупівлях. Характеризується ключовою відмінністю діючої системи від системи закупівель, яка діяла до реформування публічних закупівель. А саме професійна діяльність замовника, використання у роботі кваліфікованих фахівців з публічних закупівель та тендерних процедур у відповідних структурних підрозділах, відповідальних за здійснення закупівель в публічних установах. Виділяється вагомість розвитку професійної культури всіх сторін закупівельної діяльності. Також до принципу професіоналізму відноситься постійне підвищення професійної придатності та рівня підготовки спеціалістів у сфері публічних закупівель.

Також пропонується ввести принцип стимулювання інновацій. Реалізація принципу полягає в закупівлі високотехнологічної та інноваційної продукції під час задоволення потреб держави. Відповідальним за критерії визначення високотехнологічної та інноваційної продукції пропонується призначити центральний орган виконавчої влади, який займається формуванням державної політики щодо публічних закупівель [15, с. 152-157].

Планування публічних закупівель визначається статтею 4 профільного закону.

Основою для планування закупівель є необхідність у товарах, послугах та роботах. Документом, згідно якого здійснюється закупівельна діяльність замовником, є річний план. До нього включаються всі закупівлі, заплановані замовником. Такий план оприлюднюється протягом п'яти робочих днів з дня його затвердження. Зміни до плану підлягають публікації в аналогічний термін.

До річного плану закупівель включається інформація про замовника:

- 1) найменування;
- 2) юридична адреса;
- 3) ідентифікаційний код замовника.

Інформація про предмет закупівлі має включати:

- 1) назва предмета, а також його код згідно Єдиного закупівельного словника;

2) назва класифікатора предмета закупівлі та його частин.

В річному плані зазначається розмір бюджету, виділеного на певну закупівлю, може зазначатись очікувана вартість, яку визначають шляхом аналізу відповідного ринку. Далі до річного плану вноситься код з економічної класифікації видатків бюджету, якщо задіюються бюджетні кошти.

Річний план закупівель містить відомості про вид закупівель. Говорячи про види закупівель, необхідно деталізовано охарактеризувати замовників, яких виділяє діючий закон в сфері публічних закупівель. Під час розгляду видів закупівель всіх замовників, закріплених в пунктах 1-4 частини першої статті 2 профільного закону, можна поділити на дві групи:

1) замовники, зазначені в пунктах 1-3 частини першої статті 2, а саме органи законодавчої, виконавчої, судової гілок влади, органи, що працюють в сфері соціального страхування, та юридичні особи, що не належать до вищезазначених установ, але задовольняють потреби країни, діяльність яких не здійснюється у промисловій сфері та на комерційній основі за наявності ознак, визначених законодавчо;

2) замовники, зазначені в пункті 4 частини першої статті 2, а саме юридичні особи, суб'єкти господарювання, що діють у відповідних сферах та мають хоча б одну з законодавчо закріплених ознак [4].

В Україні в системі публічних закупівель виділяють допорогові та понадпорогові закупівлі. Закупівлі розділяються порогом, визначеним законодавчо. Згідно чинної редакції профільного закону від 23 січня 2021-го року, понадпороговими закупівлями ідентифікуються закупівлі, вартість яких перевищує суми, зазначені в пунктах 1-2, частини першої статті 3 Закону. Відповідно допороговою закупівлею є закупівля, вартість якої є меншою за законодавчо визначену суму. Революційним кроком стало запровадження обов'язкової публікації звітів про договір про закупівлю для закупівель, вартість яких менша за 50 тисяч гривень [4]. Таким чином підкріплюється важливість принципів здійснення закупівель – транспарентності та відкритості. Важливістю даного рішення є спрощення контролю та звітності в сфері публічних закупівель.

Всі наявні на даний момент процедури закупівель, які необхідно зазначати в річному плані закупівель, наведені в таблиці:

Таблиця 1.2

Процедури публічних закупівель [4; 16-17]

Конкурентні	Неконкурентні
Відкриті торги	Переговорна процедура
Відкриті торги з публікацією англійською мовою	Скорочена переговорна процедура
Торги з обмеженою участю	Переговорна процедура для потреб оборони
Конкурентний діалог	Звіт про договір про закупівлю
Конкурентний діалог з публікацією англійською мовою	
Спрощена закупівля	

В публічних закупівлях можливе застосування рамкові угоди. Рамкова угода – це строкова угода, що укладається між замовниками і учасниками закупівлі для визначення умов закупівлі товарів та послуг на час дії такої угоди.

В такому випадку в річному плані вказується строк, протягом якого діє рамкова угода, сторона такої угоди, очікувана вартість за весь термін дії угоди. Стороною може бути як центральна закупівельна організація, що діє в інтересах замовника, або сам замовник. У випадку публікації річного плану займається центральна закупівельна організація, то в план вносяться відомості про замовника, якого представляє організація та для якого за рамковою угодою здійснюється публічна закупівля.

Закупівлі, які відносяться до виключень із закупівельного законодавства, не вносяться до річного плану закупівель.

Під час планування допускається консультування на ринку задля дослідження ситуації на ринку, допускається комунікація з суб'єктами господарювання. Така комунікація не повинна суперечити принципам публічних закупівель. Консультації відбуваються в електронній системі закупівель, також для отримання інформації від суб'єктів господарювання дозволяється організація публічних зустрічей з потенційними учасниками закупівель [4].

1.3. Організація закупівельної діяльності державних установ

Чинна редакція профільного закону ввела в обіг термін уповноваженої особи та заміщення ними тендерних комітетів. Перехід має відбутись до 01.01.2022.

Уповноважена особа в сфері публічних закупівель – це посадова особа, яка здійснює трудову діяльність для замовника. До відповідальності особи відноситься закупівельна діяльність згідно Закону України «Про публічні закупівлі». Підставою такої діяльності є рішення замовника або трудовий контракт [4].

Принциповою різницею є те, що тендерний комітет – це колегіальний структурний підрозділ, тому такі зміни були прийняті з метою професіоналізації та підвищення відповідальності замовника в сфері публічних закупівель.

Законодавчо визначені три шляхи призначення уповноваженої особи в державному органі [4; 18].

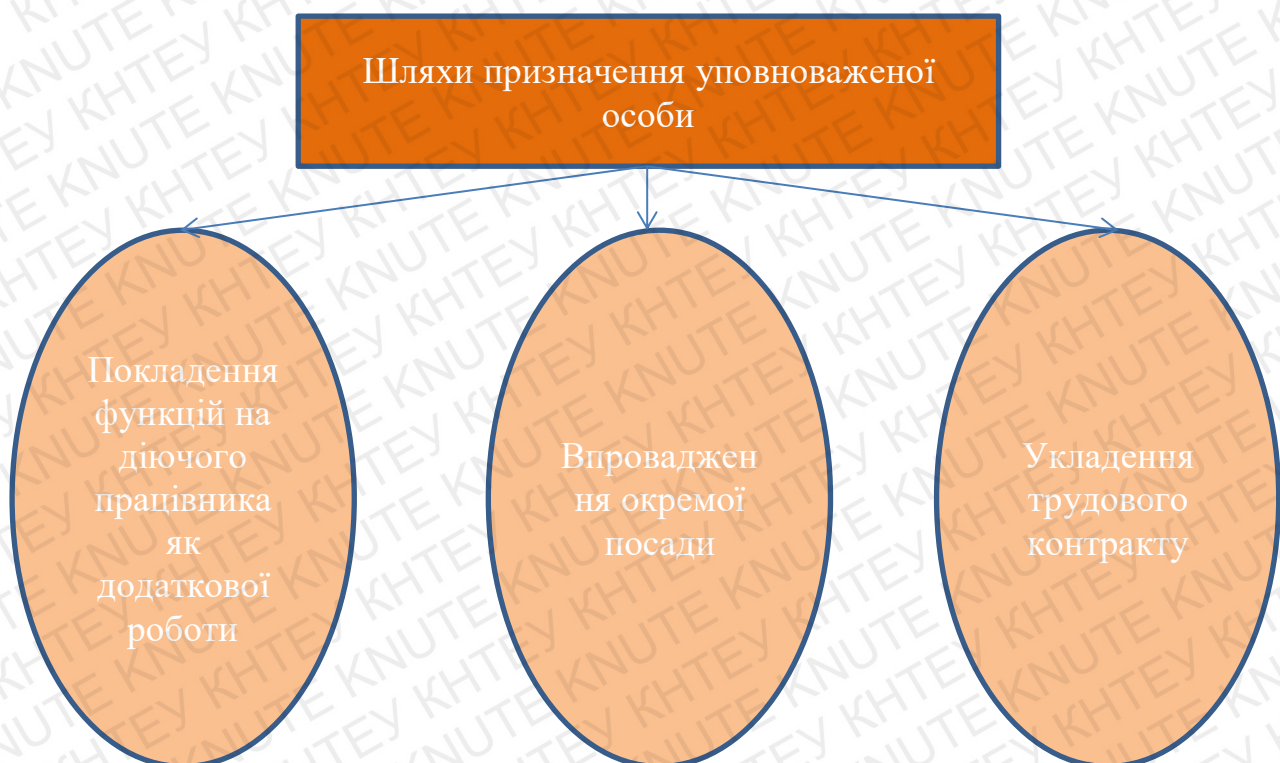

Рис. 1.2 Шляхи призначення уповноваженої особи [4; 18]

Замовник самостійно визначає, яким з вищеназваних шляхів призначати уповноважену особу. Дозволяється поєднання цих шляхів у діяльності одного органу [18].

Дозволяється призначення декількох уповноважених осіб, але такі особи повинні відповідати за окремі закупівельні процедури або спрощені закупівлі. Приділяється увага недопущенню конфлікту інтересів під час призначення таких осіб.

Завданням уповноваженої особи є дотримання неупередженості і об'єктивності під час провадження закупівельної діяльності. Для уповноважених осіб визначені освітні критерії. Рекомендується мати юридичну або економічну вищу освіту.

Законодавством визначається перелік категорій осіб, які не мають права бути призначеними уповноваженими особами в публічних органах:

- 1) представники учасників закупівельного процесу та їх родичі;
- 2) народні депутати України, депутати ВР АРК, а також депутати місцевих рад [4].

Запроваджується спеціальне тестування на визначення рівня компетенції в сфері публічних закупівель. Тестування проводиться уповноваженим органом.

До повноважень уповноваженої особи відноситься планування закупівель, формування річного плану, вибір закупівельної процедури, проведення закупівель, публікація звіту про договорів про закупівлі в електронній системі закупівель, гарантування відповідності закупівельного процесу принципам публічних закупівель, ведення документообігу в сфері публічних закупівель, а також інші законні повноваження.

До 01.01.2022 дозволяється одночасна діяльність як тендерного комітету, так і уповноважених осіб. Такі особи можуть бути членами тендерного комітету в організаційній структурі державного органу. Так уповноважена особа може бути відповідальна за спрощену процедуру закупівлі, а тендерний комітет за проведення інших процедур закупівлі. В Міністерстві економіки України, наприклад, на 2021-ий рік були затверджені два річних плани закупівель. Один річний план – для уповноваженої особи, а другий – для тендерного комітету. Уповноважена особа проводить закупівлі без застосування електронної системи, з публікацією звіту про проведення закупівлі, та спрощені закупівлі [19-20].

Закупівлі можуть здійснюватись за допомогою централізованих закупівельних організацій. Організації мають усі права та обов'язки замовників та є відповідальними згідно чинного законодавства. Замовник, закупаючи через централізовану закупівельну організацію, має надіслати всю необхідну інформацію для проведення закупівлі або укладення рамкової угоди. Можливе застосування обов'язкового порядку здійснення закупівель визначеного переліку товарів, послуг та робіт для конкретних замовників виключно через централізовані закупівельні організації під час їх створення. Нормативно-правова база формування та діяльності організацій визначається рішеннями Кабінету Міністрів України.

На даний момент на державному рівні діють наступні централізовані закупівельні організації, які здійснюють публічні закупівлі [21]:

Рис. 1.3 Діючі централізовані закупівельні організації [21]

Централізовані закупівельні організації формують та обслуговують електронні каталоги. Кабінет Міністрів України є відповідальним за визначення структури, правила створення та використання електронних каталогів [4].

В цілому разом з прийняттям чинної редакції Закону України «Про публічні закупівлі» процес організації закупівельної діяльності замовників перебуває в процесі трансформації з метою остаточного переходу до системи, в якій публічними закупівлями в інтересах замовників діятимуть уповноважені особи та централізовані закупівельні організації.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

2.1. Становлення та розвиток інституційного забезпечення публічних закупівель в Україні

Становлення інституційного забезпечення публічних закупівель в Україні почалось в 2014-му році. Реформа галузі державних закупівель є складовою євроінтеграційних процесів

Закон України «Про здійснення державних закупівель», прийнятий 10 квітня 2014-го року, став першим кроком у становленні сучасних публічних закупівель.

Прийняттям профільного закону вирішувались ряд завдань, зокрема:

- 1) формування категоріально-понятійного апарату публічних закупівель;
- 2) визначення порогу закупівлі, закон застосовувався до закупівель на суму 200 тис. гривень для товарів, послуг та 1500 тис. гривень для робіт і вище;
- 3) визначалось виключне право визначати діючі закупівельні процедури профільним законом;
- 4) введення ряду принципів, які застосовуються під час відповідної діяльності;
- 5) запровадження річного плану;
- 6) підвищення рівня відкритості державних закупівель та громадського контролю;
- 7) запровадження відкритих торгів – як основної процедури.

Особливістю регулювання сфери публічних закупівель того часу є те, що поріг, для якого застосовувався відповідний закон, мав переглядатись кожні 12 місяців Кабінетом Міністрів України. За необхідності відповідні пропозиції мали вноситись на розгляд до Верховної Ради України [22]. Подібне рішення пояснюється ситуацією зі зростанням індексу споживчих цін в 2014-2015 рр. під

час економічної кризи, викликаной російською агресією в Криму та в ОРДЛО, а також переходом від фіксованого курсу до плаваючого обмінного курсу національної валюти [23]. Так зростання індексу споживчих цін в 2014-му склало 24,9%, а в 2015-му – 43,3% [24]. Таким чином попри стрімке знецінення гривні та зростання цін, в законодавстві в сфері закупівель міг закріплюватись актуальний поріг для застосування положень профільного закону.

Наступним кроком модернізації системи публічних закупівель став запуск електронної системи публічних закупівель ProZorro. Запуск відбувся в тестовому режимі в лютому 2015-го року. Розробка відбувалась за участі громадських організацій, представників влади, бізнесу та міжнародних експертів. Інноваційність системи полягає в наданні постачальникам можливості виставляти пропозиції в електронній формі. Система забезпечила транспарентність закупівельного процесу [25].

В 2015-му, окрім запуску електронної системи в тестовому режимі, відбулись і законодавчі зміни. Закон України «Про публічні закупівлі» запрацював в 2016-му та є актуальним і сьогодні.

Метою реформи було застосування стандартів Європейського Союзу у вітчизняній системі публічних закупівель. Для цього на початку 2016-го року Кабінетом Міністрів України була розроблена Стратегія реформування системи публічних закупівель. З метою реалізації стратегії затверджений і план реалізації стратегії.

Необхідність прийняття стратегії була обґрунтована статтею 152 Угоди про асоціацію з Європейським Союзом [8]. Метою такої стратегії є створення актуальної та ефективної системи публічних закупівель, що сприятиме появі конкурентного середовища та поглибленню конкуренції в даній сфері в державі. Оскільки Україна взяла на себе зобов'язання в сфері публічних закупівель, підписавши Угоду про асоціацію, то виникла необхідність поступово їх виконувати. Для виконання зобов'язань в період з 2015-го по 2022-ий роки необхідно адаптувати нормативно-правову базу України до стандартів Європейського Союзу.

Передбачається, що реформа буде здійснюватись в п'ять етапів [26].

Таблиця 2.1

Характеристика етапів впровадження реформи сфери публічних закупівель [26]

Назва етапу та роки впровадження	Характеристика заходів
Перший етап, 2016 рік	Впровадження найважливіших принципів та правових концепцій. Імплементація основних елементів інституційної структури, керуючись стандартами ЄС. Забезпечення доступу до публічних закупівель в ЄС та Україні суб'єктів господарювання. Дотримання правил оприлюднення інформації про відбір виконавців закупівель та стандартів їх захисту в судовому порядку.
Другий етап, 2017-2018 роки	Приведення у відповідність термінології, процедур та нормативно-правової бази до вимог. Вимоги визначені в закупівельних директивах ЄС. На даному етапі відкриваються ринки публічних закупівель для усіх замовників з органів державної влади та місцевого самоврядування.
Третій етап, 2019 рік	Гармонізація стандартів проведення закупівель для суб'єктів господарювання зі спеціальними правами. Запровадження взаємного доступу до ринків закупівель для таких замовників.
Четвертий етап, 2020-2021 роки	Введення сучасних механізмів в систему закупівель, впровадження централізованих закупівель, рамкових угод.
П'ятий етап, 2022 рік	Відкриття доступу до публічних закупівель для юридичних осіб, що діють на підставі спеціальних прав в сфері енергетики, транспорту тощо.

На момент написання випускно-кваліфікаційної роботи відбувається

реалізація четвертого етапу реформування. Із заходів, які знаходяться в процесі виконання – підготовка та інформування спільного інституційного органу про стан реалізації заходів, запланованих під час імплементації четвертого етапу реформи. Реалізація даної стратегії завершиться до 31 грудня 2022-го року.

Закон України «Про публічні закупівлі» запрацював 1 квітня 2016-го року, ознаменувавши цифровізацію публічних закупівель в Україні. Разом з ним система публічних закупівель ProZorro запрацювала для центральних органів державної влади, а також для юридичних осіб, що є природними монополістами на ринку. Загальнообов'язковим для всіх замовників використання електронної системи закупівель стало 1 серпня 2016-го року. Уповноваженим органом в сфері публічних закупівель стало Міністерство економіки України, в складі якого діє профільний департамент – Департамент сфери публічних закупівель. Антимонопольний комітет України – орган оскарження. Повноваження щодо контролю належать Державній аудиторській службі України, Рахунковій палаті та Антимонопольному комітету України.

Значним прогресом в сфері публічних закупівель можна вважати те, що в рамках Угоди СОТ про державні закупівлі, стороною якої наша країна стала в травні 2016-го року, вітчизняні компанії отримали доступ до світових ринків публічних закупівель 48 країн [25; 27].

В 2020-му році відбулись значні зміни в профільному законодавстві. Зміни ввели ряд інноваційних елементів. А саме була введена нова процедура торгів з обмеженою участю. Сутність процедури – обов'язкова перевірка кваліфікації учасників перед їх допущенням до участі. Учасник отримав право виправити невідповідності в пропозиції у випадку, якщо їх виявив замовник. Термін, протягом якого можна внести виправлення – двадцять чотири години. Введено визначення життєвого циклу. Замовники отримали можливість проводити ринкові консультації з метою аналізу ринку через електронну систему. Були переглянуті підстави, за яких дозволяється застосування переговорної процедури. Замовник отримав право на відхилення тендерної пропозиції від учасника. Умовою є невиконання учасником зобов'язань, взятих на себе в договорі про закупівлю

раніше. З метою підвищення рівня професіоналізму публічних закупівель впроваджений інститут централізованих закупівельних організацій. Підвищено ефективність закупівель шляхом створення електронних каталогів. Актуальна редакція ЗУ «Про публічні закупівлі» знаменує перехід до уповноважених осіб у сфері публічних закупівель та відмову від тендерних комітетів як структурних одиниць замовників, збільшився перелік підстав для настання відповідальності за порушення нормативно-правових актів в публічних закупівлях [4; 25].

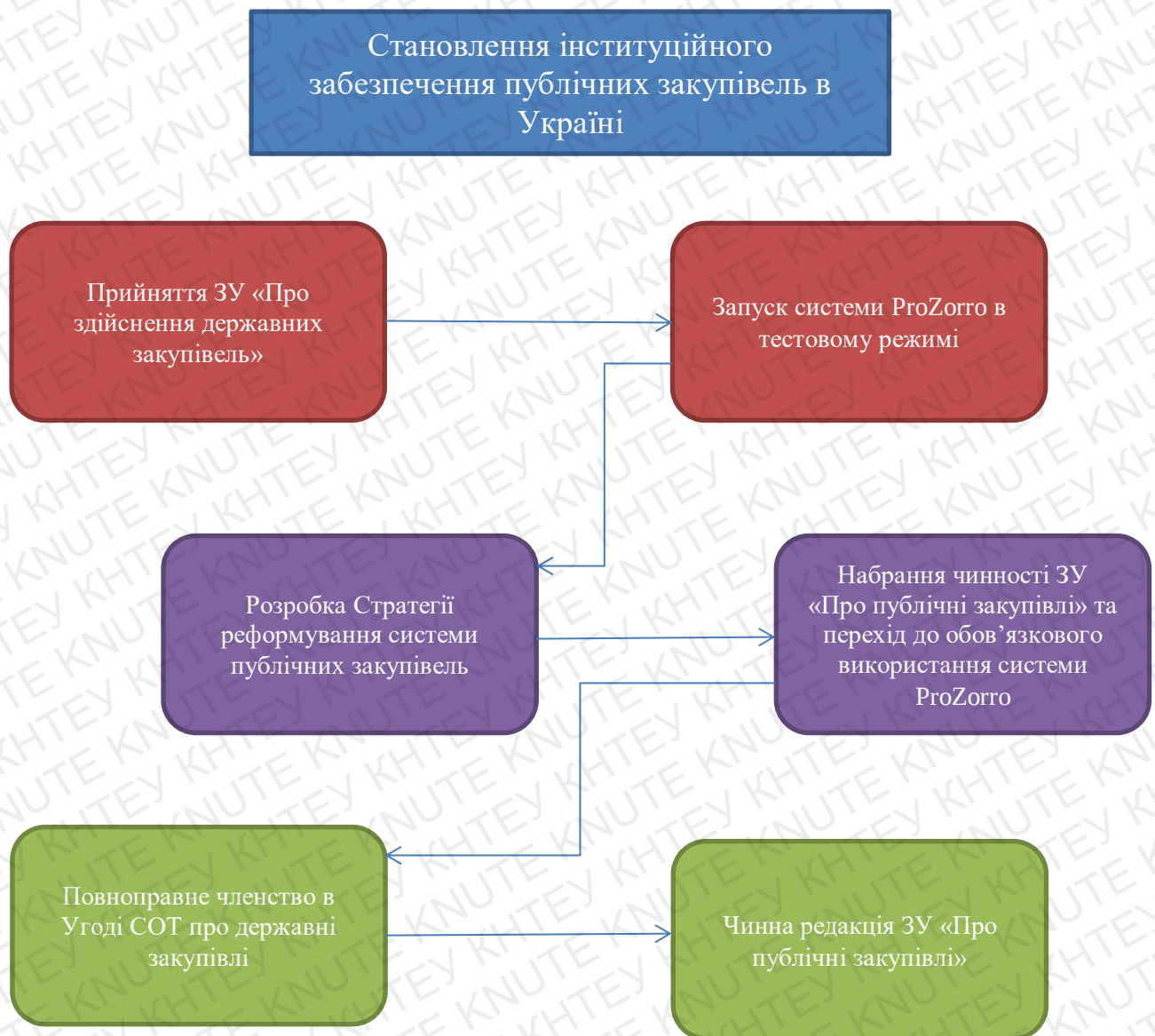

Рис. 2.1 Становлення інституційного забезпечення публічних закупівель в Україні [4; 21-22; 25-27]

На рисунку схематично відображено процес становлення та розвитку інституційного забезпечення публічних закупівель в Україні.

Для розуміння еволюції системи публічних закупівель, необхідно порівняти два профільних закони.

Таблиця 2.2

Порівняльна характеристика законодавчого забезпечення сфери публічних закупівель в Україні [4; 22]

	ЗУ «Про здійснення державних закупівель»	ЗУ «Про публічні закупівлі»
Замовники	Стисле визначення замовників	Детальна категоризація видів замовників
Сфера застосування	Виключно до закупівель, вартість яких 200 тис. грн або вище для товарів та послуг, 1500 тис. грн та вище для робіт	Застосовується до всіх закупівель, окрім виключень, визначених законом
Планування	Наявність річного плану, згідно якого відбуваються закупівлі	Деталізовано структуру річного плану, вказано необхідну інформацію, що має міститись в плані
Організація закупівельної діяльності	Комітети з конкурсних торгів	Уповноважені особи
Подання інформації учасниками	У письмовому вигляді або з використанням електронних засобів	Через електронну систему публічних закупівель

Проаналізувавши нормативну базу, за останні 7 років відбулись значні зміни в профільному законодавстві. Діюче нормативне забезпечення в закупівельній сфері є більш глибоким, деталізованим, сучасним та відповідає нормам Європейського Союзу, на відміну від минулої версії.

На даний час Міністерство економіки України продовжує роботу над вдосконаленням системи публічних закупівель. Для професіоналізації закупівель розроблене та прийняте Примірне положення про уповноважену особу, визначений Порядок тестування [28]. Посилюється контроль за закупівлями через підвищення відповідальності. Продовжується гармонізація з ЄС нормативно-

правової бази України в даній сфері [25].

2.2. Характеристика етапів проведення публічних закупівель в залежності від обраної процедури

Етапи проведення публічних закупівель відрізняються в залежності від обраної процедури. Доцільно їх проаналізувати. Діючий закон виділяє наступні діючі процедури публічних закупівель:

- 1) відкриті торги;
- 2) конкурентний діалог;
- 3) торги з обмеженою участю;
- 4) переговорна процедура закупівлі;
- 5) спрощена закупівля;
- 6) звіт про договір про закупівлю [4].

Першими розглянемо відкриті торги. Основною процедурою закупівлі є відкриті торги. Приймати участь у такій процедурі можуть всі бажаючі особи. Застосовується процедура за поданням, як мінімум, двох пропозицій.

Рис. 2.2 Процедура відкритих торгів [4; 29]

Дана процедура поділяється на дві підвиди. В одному випадку публікація відбувається українською мовою, її визначають як звичайні «відкриті торги», а в іншому – «відкриті торги з публікацією англійською мовою». Різниця полягає у вартості закупівлі.

Українською мовою публікація про проведення закупівлі за відкритими торгами відбувається, якщо:

1) вартість закупівлі перебуває в межах від 200 тис. грн та 1500 тис. грн для робіт, якщо закупівлю проводять замовники, визначені у пунктах 1-3 частини першої статті 2 профільного закону, і до 133 тис. євро для товарів та послуг та 5150 тис. євро для робіт;

2) вартість закупівлі перебуває в межах від 1 млн. грн та 5 млн. грн для робіт, якщо закупівлю проводять замовники, визначені у пункті 4 частини першої статті 2 профільного закону, і до 133 тис. євро для товарів та послуг та 5150 тис. євро для робіт.

Якщо вартість закупівлі перевищує 133 тис. євро для товарів та послуг та 5150 тис. євро для робіт, то відкриті торги застосовуються з публікацією англійською мовою [4].

Початком процедури закупівлі є її оголошення. Першим етапом процедури відкритих торгів є подання пропозицій. Строк даного періоду мінімально складає 15 днів. Протягом даного періоду замовник має право корегувати тендерну документацію і оголошення. Учасники можуть подавати свої пропозиції. Також їм доступна опція запитань та вимог, з якими вони можуть звертатись до замовників. Можливість звертатись за роз'ясненнями перестас діяти за 10 днів до кінця періоду подання пропозицій. Учасники також мають право подавати скарги на закупівлю, але не пізніше, ніж за 4 дні до кінця даного періоду. Замовник зобов'язаний відповісти на всі вимоги від учасників. Закупівля буде заблокована до завершення розгляду всіх запитів. Внесення зміни тендерної документації замовником продовжує строки періоду приймання пропозицій, як мінімум, на 7 днів [4; 29].

Наступним етапом відкритих торгів є застосування регресивного аукціону. Він має проводитись під час робочих годин та робочих днів, але вони визначаються автоматично системою. Аукціон проводиться протягом трьох раундів.

По закінченню раундів аукціону відбувається розкриття та розгляд

тендерних пропозицій. Розгляд пропозицій відбувається за принципом від переможця, найменшої цінової пропозиції, і за зростанням ціни. Замовник має 5 днів на розгляд пропозиції. За наявності відповідної аргументації можливе подовження граничного терміну до 20 днів, про що має бути повідомлено в електронній системі. У разі відхилення пропозиції переможця аукціону, строки розгляду кожної наступної пропозиції складають 5 днів [30].

Після призначення переможця відбувається укладання договору. Інформація про намір укласти договір має бути розміщена у електронній системі протягом 1 дня. Договір укладається після 10 днів з моменту розміщення інформації про намір. Граничним терміном підписання договору є 20 днів з моменту розміщення інформації про намір, але він може бути збільшений до 60 днів за наявності аргументації. Договір вноситься в електронну систему. Після цього відбувається виконання договору про публічну закупівлю – останній етап відкритих торгів.

В додатку А представлена таблиця з етапами та строками проведення процедури відкритих торгів.

Далі необхідно проаналізувати відкриті торги з публікацією англійською мовою. Від торгів з публікацією українською вони відрізняються строками та декількома особливостями.

По-перше, оголошення про закупівлю має бути опубліковане як українською, так і англійською мовою. Так з метою забезпечення комунікації кількома мовами можуть зазначатись декілька контактних осіб.

Стадія прийому пропозицій триває, як мінімум, 30 днів.

По-друге, після завершення прийому пропозицій настає етап попередньої кваліфікації учасників. Розглядаються усі пропозиції учасників, оцінюються усі дані, окрім ціни, за результатами яких вони або допускаються до регресивного аукціону, або їх пропозиція відхиляється. Регресивний аукціон автоматично планується. Перерва між попередньою кваліфікацією та самим аукціоном має складати мінімально 5 днів [4; 29].

Усі інші етапи та строки є аналогічними звичайним відкритим торгам з

публікацією українською мовою.

В додатку Б представлена таблиця з етапами та строками проведення процедури відкритих торгів з публікацією англійською мовою.

Доцільним є порівняти етапи та їх термінів під час процедури відкритих торгів та торгів з публікацією англійською мовою.

Таблиця 2.3

Порівняння етапів та строків процедури відкритих торгів та відкритих торгів з публікацією англійською мовою [4; 29]

	Відкриті торги	Відкриті торги з публікацією англійською мовою
Подання пропозицій	Не менше 15 днів	Не менше 30 днів
Попередня кваліфікація	Не передбачено	Не більше 20 днів
Аукціон	Автоматично, під час робочих годин та днів	Автоматично, як мінімум, через 5 днів після етапу кваліфікації
Розгляд пропозицій	5 днів на пропозицію	5 днів на пропозицію
Публікація повідомлення про намір укласти договір	Протягом 1 дня	Протягом 1 дня
Укладення договору про закупівлю	Не менше 10 днів з моменту повідомлення, але не більше 20 днів	Не менше 10 днів з моменту повідомлення, але не більше 20 днів

В цілому застосування відкритих торгів з публікацією англійською мовою потребує більше часу, ніж звичайні відкриті торги. Це пояснюється наявністю попередньої кваліфікації та доступом іноземних учасників.

Застосування конкурентного діалогу може бути аргументоване складністю визначення характеристик закупівлі та послуг, для конкретизації яких необхідні переговори з учасниками процесу закупівлі.

Конкурентний діалог поділяється на дві частини:

- 1) формування технічних умов;
- 2) регресивний аукціон та визначення переможця.

Як і у відкритих торгах, є можливість застосування конкурентного діалогу з публікацією англійською мовою. Цінові пороги для застосування конкурентного

діалогу та конкурентного діалогу з публікацією англійською мовою є ідентичними до таких у відкритих торгах.

Першим етапом є публікація оголошення про проведення конкурентного діалогу. Термін приймання пропозицій складає, як мінімум, 30 днів. У тендерній пропозиції учасниками вказуються відомості про відповідність кваліфікаційним вимогам та вимогам замовника, опис пропозиції, в якій не вказується ціна. По завершенню терміну приймання інформація про пропозиції стає публічною, окрім опису пропозиції, він доступний тільки замовникам. Умовою здійснення конкурентного діалогу є наявність мінімально від 3 пропозицій.

Наступним етапом є розгляд пропозицій учасників, базуючись на результатах розгляду, учасників запрошують до переговорів. В іншому випадку вони отримують обґрунтовану відмову. Формат переговорів – без застосування електронної системи. Вони відбуваються з кожним з учасників або спільно з усіма. Мета таких переговорів – деталізація предмету закупівлі, корегування тендерної документації [4; 31].

Друга частина конкурентного діалогу є аналогічною до процедури відкритих торгів, за виключенням того, що учасники отримують допуск після попереднього етапу конкурентного діалогу.

Після проведення аукціону замовник обирає переможця та укладає з ним договір.

Процедура торгів з обмеженою участю поєднує елементи процедури конкурентного діалогу та відкритих торгів з публікацією англійською мовою.

Дана процедура складається з двох частин:

- 1) кваліфікаційний відбір учасників;
- 2) процедура, схожа на відкриті торги з публікацією англійською мовою.

Торги з обмеженою участю застосовуються за умови перевищення вартості закупівлі на суму 133 тис. євро для товарів та послуг та 5150 тис. євро для робіт та існує необхідність перевірити заздалегідь кваліфікацію учасників.

Починається процедура закупівлі з публікації оголошення про проведення закупівлі за процедурою торгів з обмеженою участю та прийому пропозицій.

Прийом пропозицій мінімально триває 30 днів. Потенційним учасникам, які, на думку замовника, відповідають усім критеріям, для участі у кваліфікаційному відборі може бути надіслане запрошення.

Після цього замовник має розглянути учасників протягом 20 днів. На даному етапі перевіряється їх відповідність критеріям. Замовник після закінчення розгляду формує протокол кваліфікаційного відбору із зазначенням учасників, які проходять до наступного етапу.

Наступним кроком в торгах з обмеженою участю є проведення другого етапу, він є аналогічним відкритим торгам з публікацією англійською мовою. Відмінністю є те, що період приймання пропозицій складає мінімально 25 днів.

Таблиця 2.4

Етапи та строки процедури торгів з обмеженою участю [4]

Назва етапу	Строки
Подання пропозицій	Не менше 30 днів
Кваліфікація учасників	Не більше 20 днів
Публікація протоколу кваліфікаційного відбору	Протягом 1 дня
Остаточне подання пропозицій	Не менше 25 днів
Попередня кваліфікація	Не більше 20 днів
Аукціон	Автоматично, під час робочих годин та днів
Розгляд пропозицій	5 днів на пропозицію
Публікація повідомлення про намір укласти договір	Протягом 1 дня
Укладення договору про закупівлю	Не менше 10 днів з моменту повідомлення

Переговорна процедура закупівлі є неконкурентною, оскільки під час такої процедури не використовується регресивний аукціон, та використовується в якості виключення. Зокрема у випадках, коли закупівлю за процедурою відкритих торгів неможливо провести два рази за наявності меншої кількості пропозицій від учасників, ніж це передбачено законодавством, або предмет закупівлі наявний в продажу лише в конкретного учасника. Також може бути відсутня конкуренція на ринку, на якому замовник намагається зробити закупівлю.

Починається переговорна процедура з протокольного рішення уповноваженої особи або тендерного комітету про використання такої процедури. В протоколі вказуються відомості про підстави застосування процедури, аргументацію, дані про замовника та учасника, та предмет закупівлі.

Замовник самостійно проводить консультації стосовно всіх аспектів закупівлі з потенційним учасником, як то ціна, відповідність кваліфікаційним вимогам, технічним характеристикам. Після консультації приймається рішення про намір укласти договір, рішення публікується в електронній системі протягом одного дня.

Останній етап – укладання договору з учасником про закупівлю. Термін укладання – не менше 10 днів з моменту публікації оголошення про наміри [32].

У випадку законодавчого виключення термін укладання договору за скороченою процедурою – не менше 5 днів. Тобто фактично переговорну процедуру можна провести за 11 днів, а за скороченою процедурою – за 6 днів [4].

Таблиця 2.5

Етапи та строки переговорної процедури [4; 32]

	Переговорна процедура	Скорочена переговорна процедура
Оголошення про наміри укласти договір	Протягом 1 дня	Протягом 1 дня
Укладення договору про закупівлю	Не менше 10 днів	Не менше 5 днів

Специфіка переговорної процедури полягає в тому, що вона відбувається без участі електронної системи та з безпосереднім контактуванням з потенційним учасником, саме тому її можна використовувати в якості виключення. Переваги включають можливість провести закупівлі в короткі терміни, якщо порівняти з конкурентними процедурами.

Спрощена закупівля є нововведенням діючого закону. Законодавчо визначено, що спрощена закупівля використовується замовником, якщо вартість предмету закупівлі складає 50 тис. грн або більше, але не перевищує наступні пороги:

1) 200 тис. грн та 1500 тис. грн для робіт, якщо закупівлю проводять замовники, що визначені у пунктах 1-3 частини першої статті 2 профільного закону;

2) 1 млн. грн та 5 млн. грн для робіт, якщо закупівлю проводять замовники, що визначені у пункті 4 частини першої статті 2 профільного закону [4].

Починається процедура спрощеної закупівлі з оголошення закупівлі. Після оголошення закупівлі настає період уточнень, який відбувається мінімально 3 дні. В цей час можливе внесення коректив в умови та тендерну документацію. Потенційним учасникам дозволяється контактувати з замовником щодо даної закупівлі з метою запитань та роз'яснень. Термін оприлюднення відповідей на запитання становить не більше одного дня з моменту публікації. Змінення оголошення призводить до змін строках. Строк подання пропозицій подовжується в такому випадку мінімально на два дні.

Наступним в процедурі йде етап подання пропозицій. Його тривалість визначається замовником, але сумарна тривалість етапу уточнення та етапу подання пропозицій має мінімально складати 6 робочих днів.

Після завершення подання пропозицій в електронній системі відбувається регресивний аукціон. Термін розгляду кожної економічно вигідної пропозиції складає мінімально 5 днів.

Після розгляду економічно вигідних пропозицій ухвалюється рішення про намір укласти договір про закупівлю, що публікується в електронній системі, та укладення договору. Договір необхідно укласти в термін до 20 днів з моменту прийняття рішення про наміри [4; 33].

В цілому спрощена закупівля дозволяє провести допорогову закупівлю у відносно короткі терміни з застосуванням електронної системи Prozorro та аукціону. Такі ознаки свідчать про транспарентність даної закупівельної процедури.

Таблиця 2.6

Етапи та строки спрощеної закупівлі [4; 33]

Назва етапу	Строки
Оголошення закупівлі та уточнення	Не менше 3 днів
Подання пропозицій	Визначається замовником, але не менше 6 днів разом з етапом уточнення
Аукціон	Автоматично, під час робочих годин та днів
Розгляд пропозицій	5 днів на пропозицію
Публікація рішення про намір укласти договір	Протягом 1 дня
Укладення договору	До 20 днів

Останньою процедурою проаналізуємо звіт про закупівлю без використання електронної системи. Даний вид закупівлі є неконкурентним. Сутність полягає в укладанні договору з учасником з розміщення звіту про договір про закупівлю в електронній системі публічних закупівель.

Звіт про закупівлю використовується, якщо вартість закупівлі складає менше 50 тис. грн. Дозволяється застосування електронних каталогів. Можливе використання у межах від 50 тис. грн і до законодавчих порогів у випадках, визначених частиною 7 статті 3 профільного закону [4].

Замовник сам обирає учасника, в залежності від стану ринку, дослідження та інших причинах, укладає з ним договір без використання електронної системи. Далі в системі ProZorro публікується звіт про договір про закупівлю. Зі строків регламентовано лише те, що звіт має публікуватись протягом 3 днів з моменту укладення договору.

Специфікою даної процедури є самостійне обрання замовником постачальника та проведення закупівлі. Подібні закупівлі, як правило, привертають підвищену увагу представників громадськості та відповідальних державних установ [34].

2.3. Використання інформаційних технологій у сфері публічних закупівель в Україні

В Україні в сфері публічних закупівель активно застосовуються

інформаційні технології. В тому числі діють електронна система публічних закупівель ProZorro, електронні каталоги, електронні майданчики та інші рішення. Мета – цифровізувати всі складові, зробивши їх транспарентними та відкритими [4].

Вплив електронної системи закупівель ProZorro відображається у звітах сфери публічних закупівель. Їх створює Міністерство економіки України. В них надається інформація по головним показникам діяльності в даній сфері, по кількості закупівель, популярності процедур, замовникам тощо. Про розвиток та зростання системи публічних закупівель в Україні свідчить офіційна статистика по успішно завершеним закупівлям.

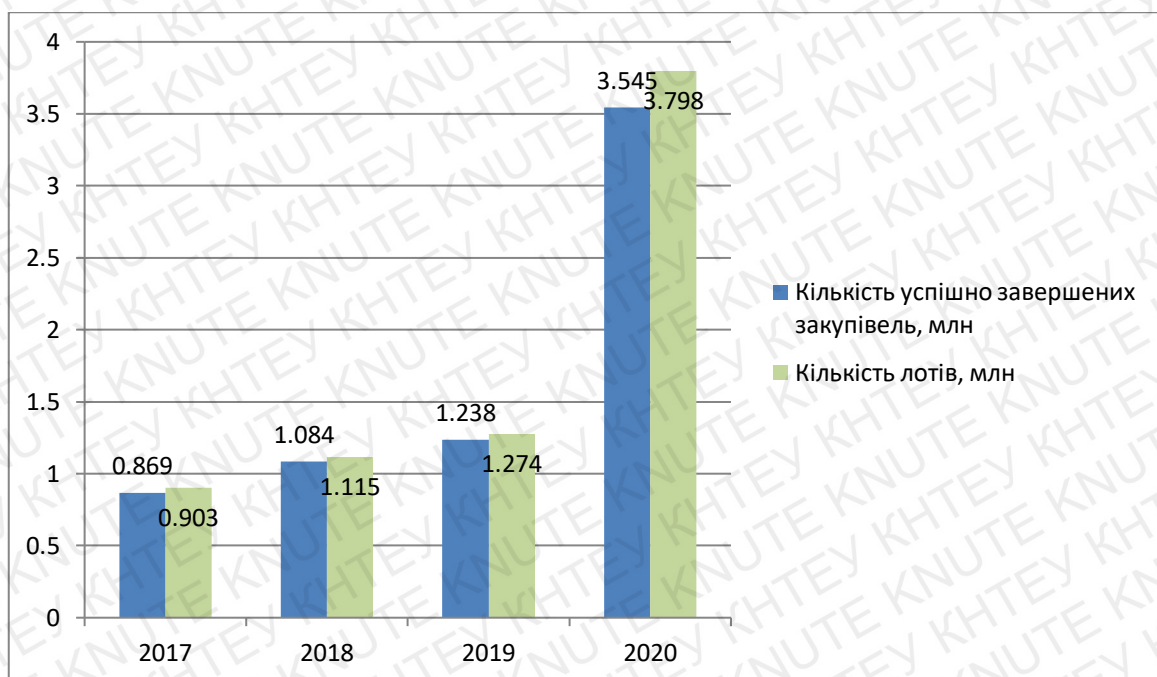

Рис. 2.3 Порівняльна діаграма кількості успішно завершених закупівель та кількості лотів у 2017-2020-их роках [35-38]

Так існує тенденція до збільшення кількості успішно проведених закупівель. В 2018-му році порівняно з 2017-им роком сукупна кількість успішно завершених закупівель збільшилась на 25%. 2019-ий рік завершився зростанням кількості закупівель на 14,27% порівняно з попереднім роком. Рекордним роком для публічних закупівель став 2020-ий рік. В 2020-му кількість успішно завершених закупівель склала 3,545 млн, а відсоткове зростання склало 65,05%. Разом зі традиційним щорічним зростанням кількості завершених закупівель таке

зростання стало результатом впливу нової редакції Закону України «Про публічні закупівлі». Спрощені закупівлі офіційно реєструються в електронній системі публічних закупівель шляхом складання звіту про укладений договір, також свій вплив мала пандемія COVID-19. З під дії профільного Закону була виведена велика частина закупівель, предметом яких є товари, послуги та роботи, спрямовані на боротьбу з пандемією [4; 35-38].

Зростання економії, отриманої від використання Prozorro, є характерним критерієм підвищення ефективності застосування електронної системи публічних закупівель.

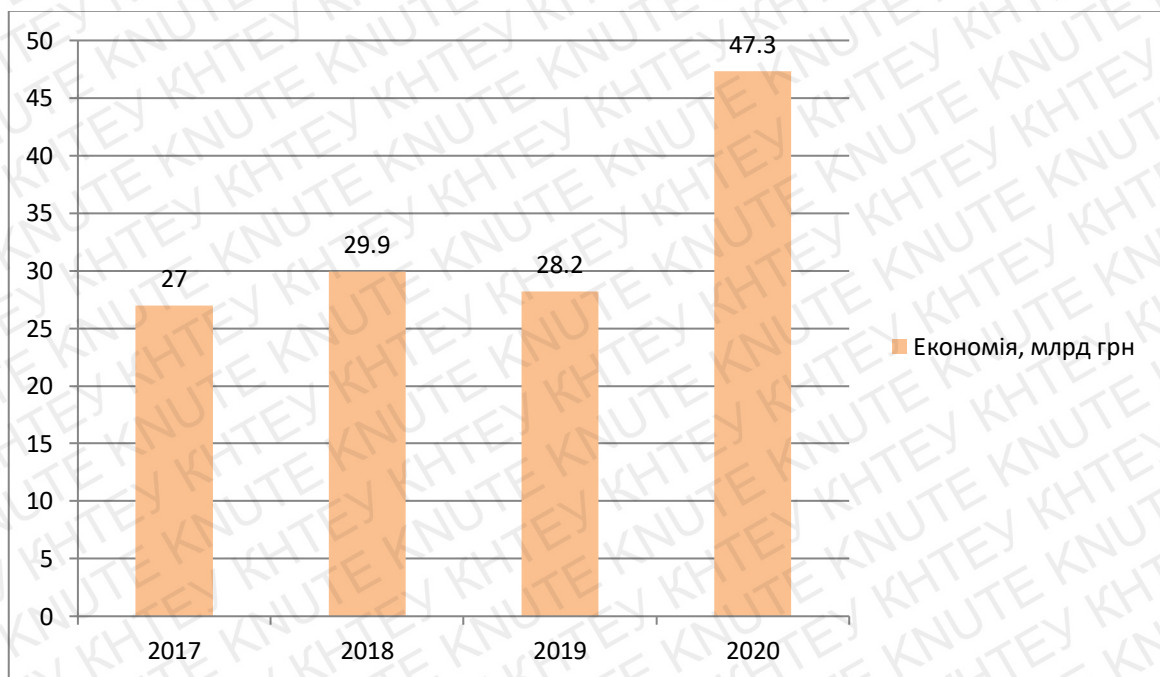

Рис. 2.4 Економія коштів в сфері публічних закупівель у 2017-2020-их роках [35-38]

Можна відзначити те, що сучасна система публічних закупівель допомагає економити значні кошти державі, оскільки базується на принципах економії, ефективності та конкуренції. Існує тенденція до зростання цієї економії. Частково зростання економії у 2020-му році в порівнянні з 2019-им роком на 59,62% пояснюється вищеописаними змінами до законодавства, але статистика свідчить, що за відсутності непередбачуваних впливів на економічну ситуацію в країні відбувається зростання економії, що свідчить про зростання ефективності застосування системи електронних публічних закупівель [37-38].

Важливою складовою контролю за можливими корупційними ризиками в закупівельному процесі є використання автоматичних індикаторів ризиків в електронній системі публічних закупівель для моніторингу. Законом вказано, що індикатори являють собою критерії з визначеними параметрами. Дані параметри дозволяють автоматично відслідковувати закупівлі, які мають ознаки порушення чинного закупівельного законодавства [4]. Кожному автоматичному індикатору призначається власний код формату «RISK-1-1, RISK-1-2 тощо», назва, детальний опис індикатора, а також умовна вага, тобто наскільки даний індикатор є суттєвим. На даний момент існує 50 автоматичних індикаторів ризиків [39]. Для провадження моніторингу працівниками фінансового контролю використовується персональний кабінет або е-кабінет Державної аудиторської служби України, що дозволяє автоматично отримувати всі необхідні документи та дані про процедури закупівлі, а також аналізувати автоматичні індикатори ризиків, якщо такі були виявлені в закупівлі системою. Індикатори ризиків, методика їх визначення та порядок застосування затверджуються Міністерством фінансів України [40]. Впровадження цього механізму дозволило проводити моніторинг на кожному етапі проведення закупівлі, а не лише по факту її виконання, як це було раніше.

Щоденно ризик-система автоматично вираховує індикатори ризику по кожній закупівлі. З них формується черга в системі і відображається працівнику Державної аудиторської служби України.

Кожній закупівлі присвоюється свій ранг ризику у випадку застосування індикатора до закупівлі. Всі ранги ризику, їх значення умовної ваги застосованих індикаторів та відсоток процедур, що заносяться до черги в кабінеті відповідальної особи вказано у таблиці.

Таблиця 2.7

Ранги ризику ризик-системи [41]

	Рівень ризику	Загальна умовна вага індикаторів	Відсоток процедур, що заносяться до черги
1 ранг ризику	Високий	1,2+	100%

Продовження табл. 2.7

2 ранг ризику	Помірний	0,5-1,1	70%
3 ранг ризику	Низький	0,1-0,4	50%

Під час здійснення моніторингу обираються закупівлі, які отримують найбільшу загальну умовну вагу індикаторів ризику. Закупівлі розглядаються в порядку спадання.

Діяльність електронної системи публічних закупівель відбувається через авторизовані електронні майданчики.

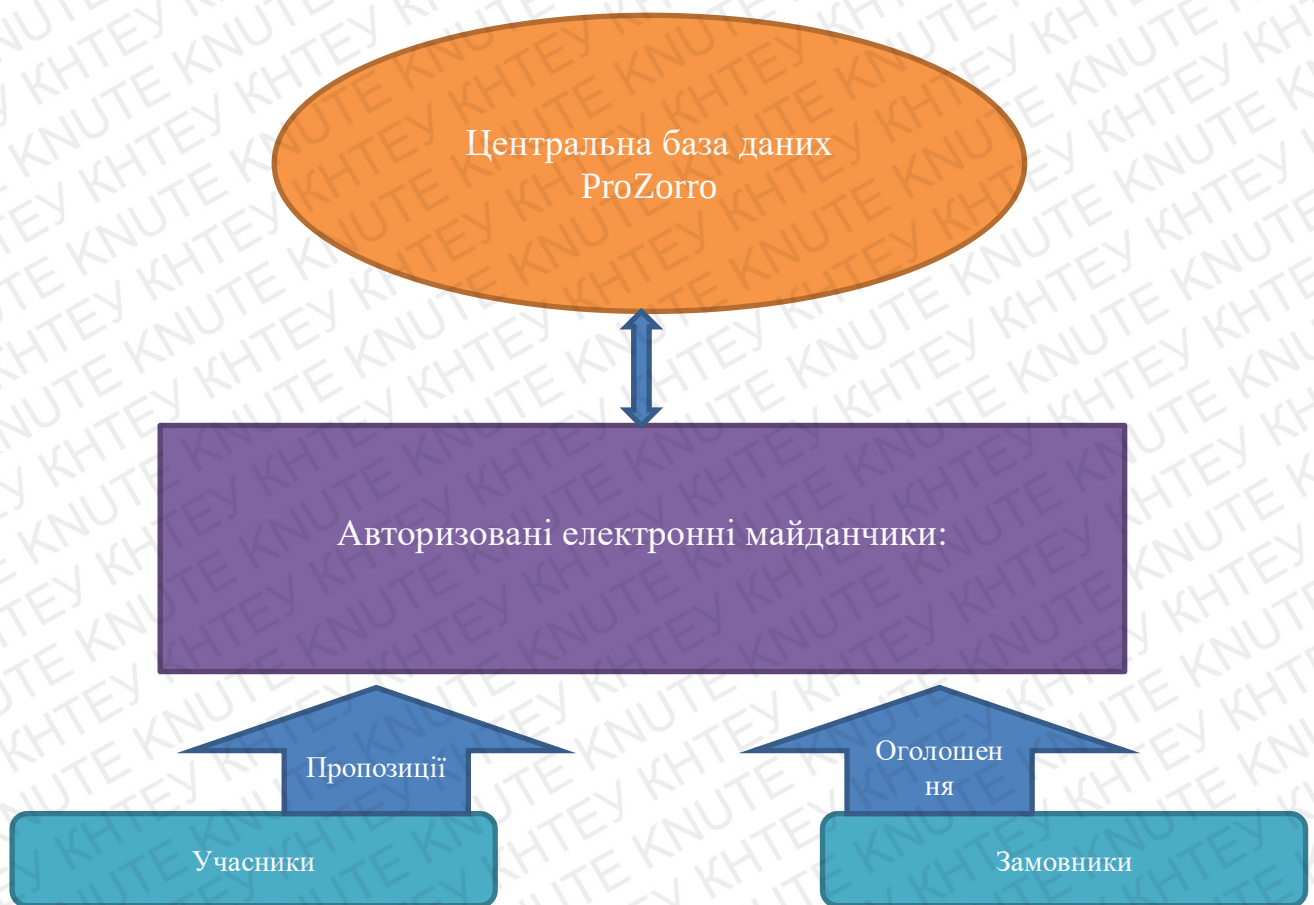

Рис. 2.5 Схема взаємодії з електронною системою публічних закупівель [4; 42]

Дані про закупівлі та пропозиції вносяться до авторизованих електронних майданчиків, які постійно обмінюються інформацією з центральною базою даних. В той же час вся інформація публікується на офіційному сайті. Електронна система ProZorro розроблена за дворівневим принципом. [42].

В цілому на даний момент функціонують 13 майданчиків:

- 1) Zakupivli24;
- 2) IZI.TRADE;
- 3) Держзакупівлі.Онлайн;
- 4) Newtend;
- 5) SmartTender.biz;
- 6) Українська універсальна біржа;
- 7) ТЕНДЕР – online;
- 8) Public Bid;
- 9) Zakupki.prom.ua;
- 10) E-tender;
- 11) «PlayTender»;
- 12) GOV.AUCTION;
- 13) zakupki.com.ua [43].

Порядок авторизації та рівні акредитації визначені відповідною Постановою Кабінету Міністрів України. Виділяють п'ять рівнів акредитації.

Перший рівень дозволяє майданчику обслуговувати замовників для проведення допорогових закупівель. Другий рівень дозволяє використовувати постачальниками майданчик для висування пропозицій у допорогових закупівлях. Третій рівень акредитації надає право майданчикам обслуговувати замовників у понадпорогових закупівлях. Четвертий рівень дозволяє постачальникам користуватись майданчиком для здійснення понадпорогових закупівель. П'ятий рівень акредитації призначений для використання централізованими закупівельними організаціями [44-45]. Характеристика рівнів акредитації в табличному вигляді подана в додатку В.

На даний момент п'ятий рівень акредитації отримали лише 3 майданчики:

- 1) SmartTender.biz;
- 2) ТЕНДЕР – online;
- 3) Zakupki.prom.ua [43].

Електронні каталоги в електронній системі публічних закупівель в Україні. Адмініструванням таких каталогів в нашій державі займаються централізовані

закупівельні організації. До каталогів отримують доступ постачальники за результатами попереднього кваліфікованого відбору згідно Порядку формування та використання електронного каталогу [46].

Оскільки каталоги впроваджені офіційно були тільки в минулому році, то й дані по ним є лише у звіті за 2020-ий рік. В межах до 50 тис. грн дозволяється застосування як звіту про проведення закупівлі, так і електронних каталогів. Доцільно порівняти кількість закупівель проведених за даними методами за 2020-ий рік.

Згідно звіту, в 2020-му році була проведена наступна кількість закупівель за даними процедурами. Звіт про договір про закупівлю – 3062568, а електронні каталоги – 6652 [38].

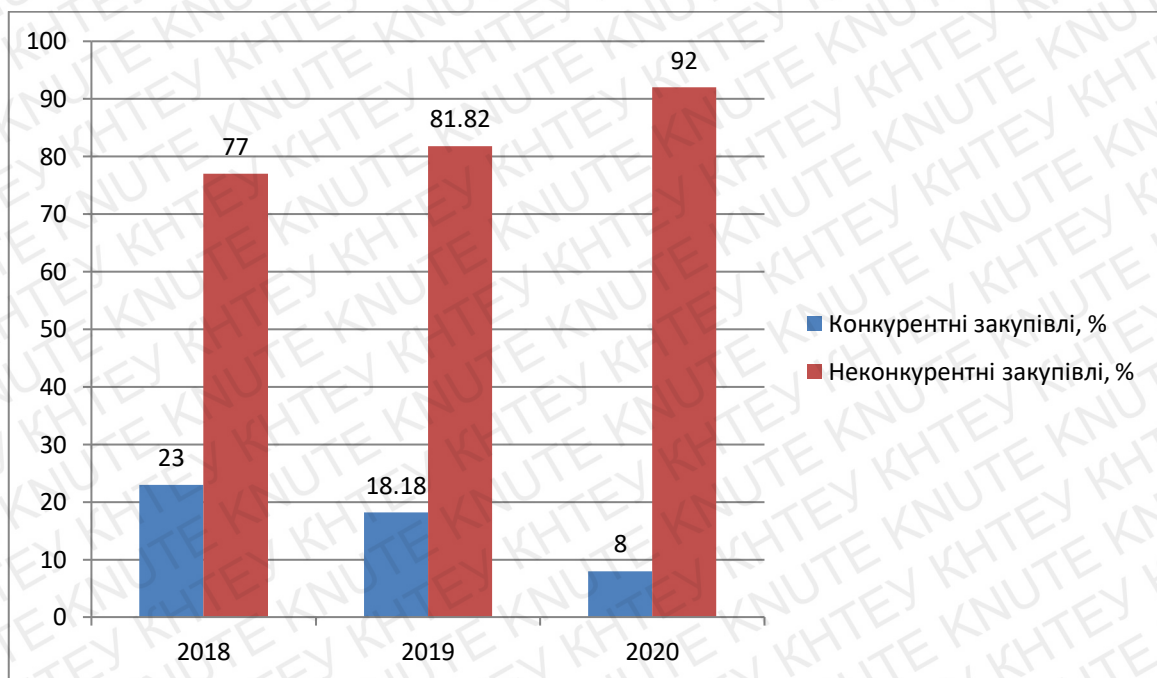

Рис. 2.6 Співвідношення конкурентних і неконкурентних закупівель в 2018-2020 роках [36-38]

Аналізуючи звіти, заслуговує уваги тенденція до зменшення частки конкурентних процедур в загальній кількості закупівель. Є об'єктивні законодавчі причини такого явища. Зокрема, як вже було зазначено, зі змінами в законодавстві відбувалось збільшення кількості закупівель, які необхідно реєструвати у закупівельній системі. На співвідношення вплинула обов'язкова публікація звітів про проведення закупівлі без застосування ProZorro [4].

За умови впровадження більшої кількості прозорих та відкритих методів закупівель в допорогових закупівлях та вдосконалення нормативно-правового забезпечення публічних закупівель та абсолютно домінуючу частку неконкурентних закупівель, а саме 92% проти 8% в 2020-му році, необхідно розробити рекомендації для покращення інформаційного забезпечення публічних закупівель в Україні.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Проаналізувавши стан інформаційного забезпечення системи публічних закупівель в нашій державі, на мою думку, доцільно виділити наступні можливі шляхи модернізації системи публічних закупівель:

- 1) стимулювання використання електронного каталогу;
- 2) зменшення частки звітів про договір про проведення закупівлі без використання електронної системи;
- 3) оптимізація документації, яку необхідно завантажувати до електронної системи під час публічних закупівель.

Електронні каталоги – це дієвий закупівельний механізм, що дозволяє швидко та ефективно придбати товари в кваліфікованих постачальників. В чинному законодавстві наявні дві норми, які можна лібералізувати, а саме:

- 1) розмір комісії, що має сплачуватись постачальником в залежності від вартості закупівлі;
- 2) порядок доступу до електронних каталогів.

З метою підвищення доступності каталогів для потенційних постачальників вважаю необхідним внести зміни до положень Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування та використання електронного каталогу»:

Таблиця 3.1

**Порівняльна таблиця норм Постанови Кабінету Міністрів України
«Про затвердження Порядку формування та використання електронного
каталогу» та запропонованих змін [46]**

Зміст норми чинного законодавства	Зміст запропонованих змін до законодавства
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування та використання електронного каталогу»	
6. За надання доступу до електронного каталогу та інших електронних сервісів, пов'язаних з його користуванням в електронній системі закупівель, оператором авторизованого електронного майданчика з переможця відбору, з яким замовник уклав договір про закупівлю, справляється плата в розмірі, що становить: 1) 3 відсотки суми договору про закупівлю, якщо вартість закупівлі становить не більш як 50 тис гривень; 2) 2 відсотки суми договору про закупівлю, якщо вартість закупівлі становить не більш як 200 тис. гривень; 3) 1 відсоток суми договору про закупівлю, якщо вартість закупівлі становить більш як 200 тис. гривень.	6. За надання доступу до електронного каталогу та інших електронних сервісів, пов'язаних з його користуванням в електронній системі закупівель, оператором авторизованого електронного майданчика з переможця відбору, з яким замовник уклав договір про закупівлю, справляється плата в розмірі, що становить: 1) 1,5 відсотки суми договору про закупівлю, якщо вартість закупівлі становить не більш як 50 тис гривень; 2) 1 відсоток суми договору про закупівлю, якщо вартість закупівлі становить не більш як 200 тис. гривень; 3) 0,5 відсотка суми договору про закупівлю, якщо вартість закупівлі становить більш як 200 тис. гривень.
32. Адміністратор розглядає заявку на відповідність вимогам, зазначеним в оголошенні про проведення відбору, протягом десяти робочих днів з дня її оприлюднення в електронній системі закупівель.	32. Адміністратор розглядає заявку на відповідність вимогам, зазначеним в оголошенні про проведення відбору, протягом п'яти робочих днів з дня її оприлюднення в електронній системі закупівель.
35. Адміністратор надає постачальнику доступ до електронного каталогу протягом п'яти робочих днів з дня його включення до переліку кваліфікованих постачальників.	35. Адміністратор надає постачальнику доступ до електронного каталогу протягом трьох робочих днів з дня його включення до переліку кваліфікованих постачальників.

Дані зміни сприятимуть зменшенню комісійного тиску на постачальників.

Так з договору про закупівлю на 50 тис. грн постачальник сплачує 1,5 тис. грн за чинним законодавство, а з ухваленням запропонованих змін комісія зменшиться до 750 грн при аналогічній вартості закупівлі. Також пропонується зменшити строки розгляду заяви про відповідність вимог для участі у відборі та надання доступу адміністратором, таким чином зменшиться граничний термін всієї процедури отримання доступу до електронних каталогів з 16 робочих днів до 9 робочих днів [46].

Говорячи про збереження рівня фінансового забезпечення функціонування електронної системи та каталогів при зменшенні комісії, за допомогою ефекту масштабу рівень фінансового забезпечення роботи системи в короткостроковій перспективі може знизитись, але в середньостроковій та довгостроковій перспективі дане рішення призведе до зростання кількості закупівель, здійснених з використанням каталогів, та кількості кваліфікованих постачальників.

З метою зменшення частки звітів про проведення закупівлі без використання електронної системи пропонується внести зміни до чинного закупівельного законодавства таким чином, щоб деталізувати закупівлі, які можна проводити таким методом. За умови існування електронних каталогів та процедури запиту цінових пропозицій пропонується звести використання звіту про проведення закупівлі без використання електронної системи у закупівлях вартістю до 50 тис. грн, до наступних випадків [4]:

- 1) закупівля товарів у випадку неможливості замовлення через електронні каталоги;
- 2) послуги та роботи.

Одним з факторів високого рівня застосування такої процедури закупівлі є те, що законодавчо використання електронних каталогів закріплено як можливість. Пропонується ввести обов'язкове використання каталогу. Виключити використання звіту про проведення закупівлі без використання електронної системи під час закупівлі товарів неможливо, але можливо зменшити використання таких закупівель та збільшити використання електронних каталогів, оскільки даний механізм є більш прозорим та модерується

централізованими закупівельними організаціями.

Окрім змін до законодавства, на рівні системи пропонується запровадити механізм, який автоматично перевіряє наявність предмету закупівлі в електронних каталогах. Таким чином замовники отримають функціонал в електронній системі, за допомогою якого можна буде швидко визначити, чи необхідно застосовувати ProZorro Market, чи провести закупівлю поза системою з подальшою публікацією звіту про проведення закупівлі.

Для оптимізації документообігу в процесі закупівельної діяльності пропонується розробити текстові форми тендерної документації та інших видів документів необхідних для участі у закупівельному процесі. Таким чином учасникам закупівельного процесу необхідно буде ввести дані в машинописні поля у відповідних формах, а не розробляти документацію та завантажувати її в систему. Це дозволить структурувати дані в електронній системі та підвищити рівень цифровізації закупівель. В державі відбувається перехід до електронного документообігу, що пояснює актуальність такого нововведення.

На даний момент до органів контролю відносяться Антимонопольний комітет України, Рахункова палата та Державна аудиторська служба України [4]. Їх діяльність в системі публічних закупівель є цифровізованою, а саме – Антимонопольний комітет отримує скарги та надсилає рішення відносно скарг через спеціальний електронний кабінет, електронним кабінетом користуються і працівники Державної аудиторської служби України під проведення моніторингу [47-50].

Як раніше зазначалось, в діяльності системи публічних закупівель використовується система ризик-індикаторів, яка використовується під час моніторингу. Система дозволяє автоматично визначати закупівлі, які підпадають під моніторинг.

На мою думку, приклад системи ризик-індикаторів для моніторингу має бути адаптований в діяльності інших органів контролю. Дані органи мають доступ до електронної системи, мають власні електронні кабінети, тому реалізація такого технічного рішення не призведе до суттєвих витрат.

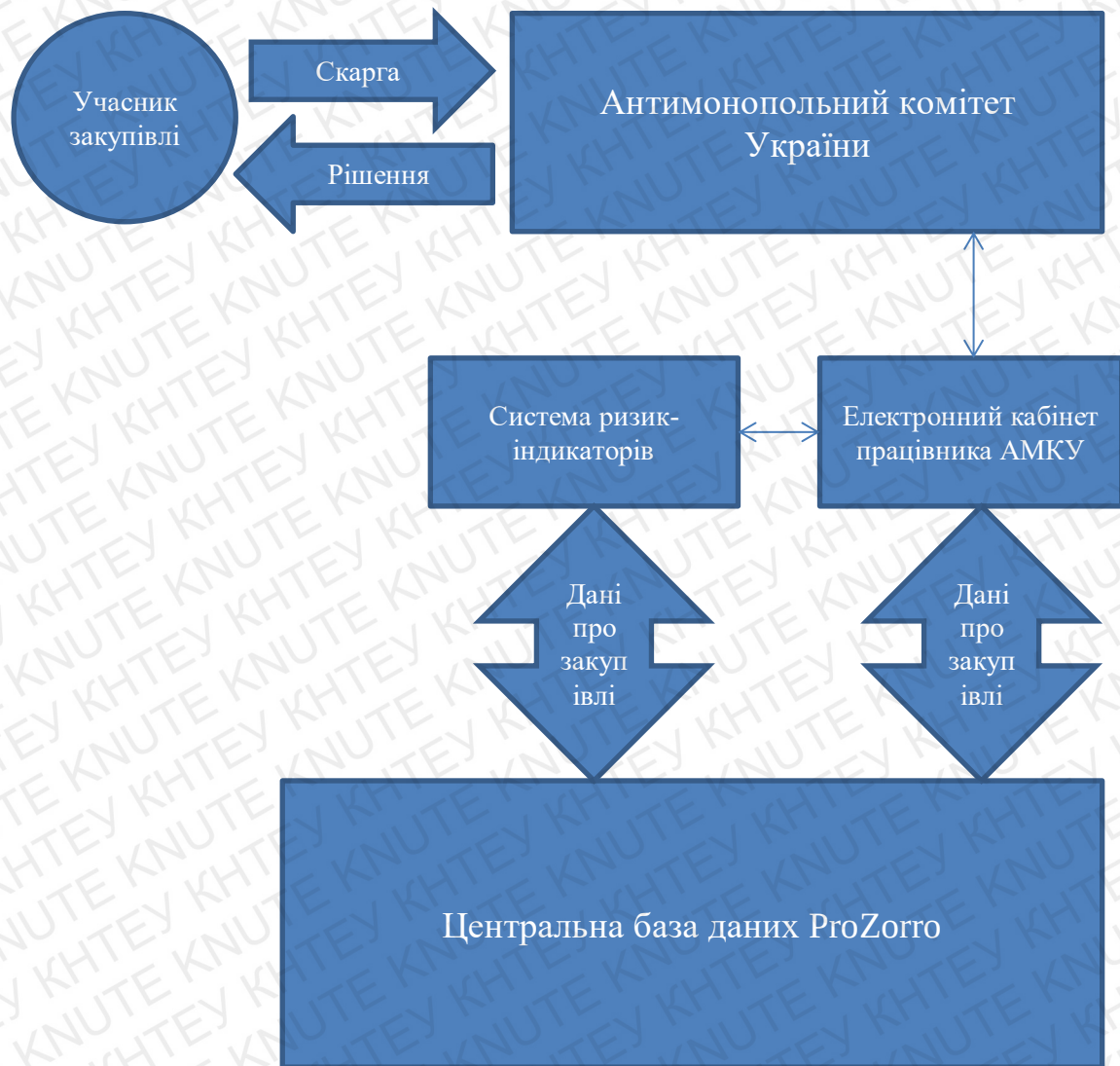

Рис. 3.1 Механізм взаємодії Антимонопольного комітету України з системою ризик-індикаторів в процесі опрацювання скарги [4; 39-40; 50]

Імплементация системи ризик-індикаторів позитивно вплине на швидкість прийняття рішень Антимонопольним комітетом України під час процедури оскарження дій замовників в публічних закупівлях. Система дозволить виділити проблемні аспекти закупівлі, які будуть виділятися індикаторами. Автоматичне ранжування оптимізує процес надання відповіді на скарги. Враховуючи відмінності процедур моніторингу та оскарження, перелік ризик-індикаторів та методику їх підрахунку можна змінити в залежності від потреб Антимонопольного комітету України.

З метою оптимізації та цифровізації процесів моніторингу та оскарження необхідно відмовитись від практики надсилання документації в електронному

вигляді, а створити відповідні текстові форми скарги, відповіді на скарги тощо, в машинописних полях яких буде зазначатись вся необхідна інформація.

Всі практичні рекомендації, які, на мою думку, необхідно впровадити в системі публічних закупівель, подано в таблиці.

Таблиця 3.2

Практичні рекомендації щодо вдосконалення системи публічних закупівель в Україні [4; 39-40; 46; 49-50]

Назва заходів	Характеристика
1) Підвищення частоти застосування електронного каталогу	Внесення змін до чинного законодавства з метою зниження комісійного навантаження на постачальників. Оптимізація процедури надання доступу до електронного каталогу шляхом скорочення термінів розгляду заявки на відповідність вимогам та надання доступу адміністратором;
2) Зменшення частки звітів про договорів про закупівлю без використання електронної системи	Внесення змін до чинного законодавства, що передбачають обов'язковість використання електронних каталогів в закупівлях товарів на суму до 50 тис. грн за умови наявності необхідного товару в каталозі. Розробка механізму, який би перевіряв наявність необхідного предмету закупівлі в електронному каталозі;
3) Оптимізація документообігу в закупівельній діяльності	Розробка електронних форм відповідних документів з подальшою необхідністю внесення інформації в машинописні поля;
4) Імплементация системи ризик-індикаторів у діяльність Антимонопольного комітету України	Впровадження системи ризик-індикаторів для оптимізації процесу ідентифікації проблемних аспектів закупівлі, на які подано скаргу.

Попри велику кількість змін, які відбуваються в системі публічних закупівель, є аспекти, над якими необхідно працювати та які можна покращувати. Лібералізація та цифровізація процесів всередині системи та імплементация нових механізмів дозволить залучити більшу кількість замовників та сприятиме більш

ефективному використанню публічних закупівель в Україні.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами роботи можна зробити наступні висновки:

1) Важливість публічних закупівель в економічній політиці держави важко переоцінити. Оскільки їх вплив знаходить своє відображення у вигляді зекономлених коштів за допомогою конкуренції серед учасників процесу. Стрімкий розвиток публічних закупівель в Україні об'єктивно пояснюється, перш за все, обранням державою курсу на Європейську інтеграцію, підписанням Угоди про асоціацію. Подібні рішення потребують реалізації відповідних принципів. Це створило необхідність розглянути теоретичні аспекти публічних закупівель, погляди науковців на проблематику та відповідність вітчизняних принципів здійснення публічних закупівель принципам Європейського Союзу.

2) Досліджений процес розвитку системи публічних закупівель в Україні, стан інституційного забезпечення, реформа закупівель. Враховуючи контекст сучасності, публічні закупівлі розвиваються у відповідності та гармонізацією з нормами та законодавством Європейського Союзу.

3) Проведений аналіз вітчизняного законодавства в сфері публічних закупівель, закупівельних процедур, їх етапів, строків та принципу дії електронної системи ProZorro. Базовим нормативно-правовим актом є Закон України «Про публічні закупівлі». З розвитком знормативно-правового забезпечення все більша кількість закупівель вводиться під дію профільного закону. Кожного року зростає кількість проведених закупівель та економія. Значний вплив на кількість проведених закупівель зробило запровадження обов'язкового звітування про договір про проведення публічної закупівлі без використання електронної системи. Разом з цим був імплементований інструмент електронного каталогу, який є дієвою альтернативою закупівлі товарів процедурою звітування про договір.

4) Запропоновані конкретні заходи щодо модернізації та оптимізації електронної системи публічних закупівель в Україні, а також надані практичні

рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення.

В досліджуваному напрямі українська політика знаходиться на етапі постійного розвитку, але навіть так реформа публічних закупівель є однією з найуспішніших реформ в Україні після 2014-го року. Вона є ефективною, але не ідеальною. Створення транспарентної електронної системи, яка функціонує за відкритими та зрозумілими принципами, сприяло появі суб'єктів господарювання, які спеціалізуються на роботі з державним сектором. Таким чином публічні закупівлі стали одним з інструментів впливу на державну економіку. Публічні закупівлі в економічній політиці України створили прецедент, що в нашій країні можливе реформування проблемної галузі, яка переважно більшість власного існування перебувала у тіні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР//Відом. Верхов. Ради України. – 1996р. – №30
2. Нормативна база [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/LegislativeActs/List?lang=uk-UA&id=6e190ba6-3c35-4244-8a3f-bc8733ca97de&tag=NormativnaBaza&pageNumber=1>
3. Нормативно-правові акти в сфері публічних закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/diyalnist/publiczni-zakupivli/normativno-pravovi-akti-u-sferi-derzhavnih-zakupivel>
4. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII//Відом. Верхов. Ради України. – 2016р. – №9
5. Юхименко П. І. Історія новітніх економічних вчень (від Кейнса до наших днів). За ред. Чухно А. А. - Біла Церква: 2005 – 306 с.
6. Ткаченко Н. Б. Макроекономічні аспекти державних закупівель / Н. Б. Ткаченко, Ю. М. Уманців // Фінанси України. – 2009. – №8 . – С. 82-88.
7. Сучасний стан та перспективи розвитку електронних державних закупівель в Україні / О. І. Міняйло, А. М. Костенко // Економічний вісник університету. - 2016. - Вип. 29(1). - С. 135-144. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_29%281%29_18
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода, Список, Міжнародний документ від 27.06.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
9. Public Procurement. European Commission, official website [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_en

10. Квач В. Ю. Загальнотеоретичні положення про публічні закупівлі: поняття та призначення / В. Ю. Квач, Р. В. Афанасієв // Молодий вчений. - 2017. - № 11. - С. 884-887
11. Вплив Prozorro. Що змінила реформа публічних закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://cep.kse.ua/assets/img/articles/Prozorro_report_ua.pdf
12. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР// Відом. Верхов. Ради України. – 1996р. – №36
13. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj>
14. Зdirко Н. Г. Принципи здійснення публічних закупівель в Україні / Н. Г. Зdirко // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. – 2020р. – №1 – С. 231-237
15. Бондаренко В. А., Пустова Н. О. Характеристика принципів адміністративних процедур публічних закупівель / В. А. Бондаренко, Н. О. Пустова // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : серія юридична : зб. наук. пр. / Львів. держ. ун-т внутрішніх справ. – Львів: ЛьвДУВС. – 2016р. – №4 – С. 150-161
16. Планування закупівельної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/planuvannya-zakupivelnoji-diyalnosti>
17. Про оборонні закупівлі: Закон України від 17.07.2020 № 808-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text>
18. Щодо організації закупівельної діяльності замовника [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/InfoRez/DocumentsList?id=f2e30594-ba6c-420f-9c24-2a852415a884&tag=InforezKnowledgeDb&lang=uk-UA&fNum=3304-04/24218-06>
19. Річний план закупівель на 2021 рік Міністерства економіки України (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=2703adfa-b164-4fe2-a7df-e872a509e681&title=RichniiPlanZakupivelNa2021-RikMinisterstvaEkonomikiUkraini-ziZminami->

20. Річний план закупівель на 2021 рік Міністерства економіки України УО (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b4ea1080-ba1a-406d-b8eb-6003dfedc07c&title=RichniiPlanZakupivelNa2021-RikMinisterstvaEkonomikiUkrainiUo-izZminami->

21. Інформація про реформу публічних закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1197d60b-5c7b-45ef-bf3a-e08d4cf11cba&title=InformatsiiaProReformupublichniZakupivli>

22. Про здійснення державних закупівель: Закон України від 10.04.2014 № 1197-VII//Відом. Верхов. Ради України. – 2014р. -№24

23. Про монетарну політику [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/about>

24. Індекси споживчих цін. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

25. Політика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b4e8b008-18b0-486e-b8a4-9c70b60e0648&title=Politika>

26. Про Стратегію реформування системи публічних закупівель (“дорожню карту”): Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 175-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80#Text>

27. Угода про державні закупівлі СОТ: Міжнародний документ від 15.04.1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_050#Text

28. Тестування уповноважених осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=50dedb4b-1a74-4473-a1cf-ef37014cd584&title=TestuvanniaUpovnovazhenikhOsib>
29. Відкриті торги: строки проведення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/procedura-vidkriti-torgi>
30. Як проходить аукціон в Прозорро [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/yak-pracyuye-modul-aukcion>
31. Конкурентний діалог [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/procedura-konkurentniy-dialog>
32. Переговорна процедура [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/peregovorna-procedura-zakupivli>
33. Спрощені закупівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/procedura-doporogova-zakupivlya>
34. Звіт про договір про закупівлю без використання електронної системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/zvit-pro-ukladeniy-dogovir>
35. Звіт сфери публічних закупівель за 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=86f9b4de-bb4c-4004-a563-cd4fe4fa4773&title=ZvitSferiPublichnikhZakupivelZa2017-Rik>
36. Звіт сфери публічних закупівель за 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3befc2bd-57c1-4e5b-9d2c-e36a1f624b8c&title=ZvitSferiPublichnikhZakupivelZa2018-Rik>
37. Звіт сфери публічних закупівель за 2019 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=ca5d0012-c7f9-4750-b1f8-cf5550ecb270&tag=Zviti>
38. Звіт сфери публічних закупівель за 2020 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=ca5d0012-c7f9-4750-b1f8-cf5550ecb270&tag=Zviti>
39. Перелік автоматичних індикаторів ризиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1285-20#Text>

40. Про затвердження Методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування: Наказ Міністерства фінансів України № 647 від 28.10.2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1284-20#n8>

41. Порядок застосування автоматичних індикаторів ризиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1286-20#Text>

42. Що таке Prozorro [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/about>

43. Майданчики Prozorro [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/majdanchiki-prozorro>

44. Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків: Постанова Кабінету Міністрів України № 166 від 24.02.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/166-2016-%D0%BF#Text>

45. Рівні акредитації майданчиків Прозорро [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/rivni-akreditaciji-maydanchikiv>

46. Про затвердження Порядку формування та використання електронного каталогу: Постанова Кабінету Міністрів України № 822 від 14.09.2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2020-%D0%BF#Text>

47. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII//Відом. Верхов. Ради України. – 2015р. – №36

48. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України № 43 від 03.02.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text>

49. Особливості оскарження закупівель в Прозорро [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/oskarzhennya-pri-zdiysnenni-ponadporogovih-zakupivel>

50. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993
№ 3659-ХІІ/Відом. Верхов. Ради України. – 1993р. – №50

ДОДАТКИ*Додаток А***Характеристика етапів та строки процедури відкритих торгів [4; 29]**

Назва етапу	Строки
Подання пропозиції	Не менше 15 днів
Аукціон	Автоматично, під час робочих годин та днів
Розгляд пропозиції	5 днів на пропозицію
Публікація повідомлення про намір укласти договір	Протягом 1 дня
Укладення договору про закупівлю	Не менше 10 днів з моменту повідомлення, але не більше 20 днів

Характеристика етапів та строків процедури відкритих торгів з публікацією
англійською мовою [4; 29]

Назва етапу	Строки
Подання пропозиції	Не менше 30 днів
Попередня кваліфікація	Не більше 20 днів
Аукціон	Автоматично, як мінімум, через 5 днів після етапу кваліфікації
Розгляд пропозиції	5 днів на пропозицію
Публікація повідомлення про намір укласти договір	Протягом 1 дня
Укладення договору про закупівлю	Не менше 10 днів з моменту повідомлення, але не більше 20 днів

Характеристика рівнів акредитації електронних майданчиків [44-45]

Рівень акредитації	Характеристика
Перший рівень	Надає право електронному майданчику надавати замовникам послуги з проведення допорогих закупівель;
Другий рівень	Призначений для замовників. Надає право висувати пропозиції на акредитованому майданчику у допорогих закупівлях;
Третій рівень	Надає право електронному майданчику надавати замовникам послуги з проведення понадпорогових закупівель;
Четвертий рівень	Дозволяє використання електронного майданчика постачальника для участі у понадпорогових закупівлях;
П'ятий рівень	Призначений для використання централізованими закупівельними організаціями.

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на тему:
ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ

Студента 2 курсу, 9м групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Шилова
Максима
Андрійовича

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

(підпис керівника)

Міняйло
Олександр
Іванович

Гарант освітньої програми
кандидат економічних наук

(підпис гаранта)

Дьяченко
Ольга
Володимирівна

Київ 2021

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел з 50 найменувань, 3 додатків. Матеріали роботи містять 10 рисунків та 11 таблиць. Загальний обсяг роботи складає 57 сторінок комп'ютерного тексту, основної частини – 45 сторінок.

Метою роботи є узагальнення теоретичних основ публічних закупівель в Україні, аналіз ефективності системи публічних закупівель в економічній політиці держави та розробка практичних рекомендацій щодо її вдосконалення.

Досягнення мети роботи передбачало вирішення наступних завдань:

- 1) визначити теперішній стан публічних закупівель в Україні;
- 2) визначити основні проблемні аспекти функціонування публічних закупівель в Україні;
- 3) проаналізувати ефективність системи публічних закупівель в Україні;
- 4) розробити практичні рекомендації щодо модернізації вітчизняної системи публічних закупівель.

Об'єктом дослідження є процес організації публічних закупівель в економічній політиці держави.

Предметом дослідження є теоретико -методологічні та прикладні аспекти публічних закупівель в економічній політиці держави.

Для теоретичного осмислення різних аспектів проблеми застосовуються наукової абстракції (визначення поняття «публічні закупівлі», дослідження стану вітчизняної теоретико-методологічної бази публічних закупівель), аналізу та синтезу (дослідження процедур закупівель за їх конкурентністю, узагальнення характеристики стану системи публічних закупівель), хронологічний метод (порівняння законодавчого забезпечення системи публічних закупівель в часі), системний метод (розгляд публічних закупівель як цілісної системи) та графічний метод (використання схем та таблиць).

У першому розділі представлені теоретична сутність публічних закупівель, їх роль та значення. Розглянуті діючі принципи здійснення публічних закупівель в Україні та Європейському Союзі, порядок планування та організації публічних

закупівель в Україні.

У другому розділі здійснюється порівняння інституційного та нормативно-правового забезпечення публічних закупівель в Україні в 2014-2021 рр. Проаналізовано етапи проведення публічних закупівель в залежності від обраної процедури та прикладне використання інформаційних технологій у сфері публічних закупівель.

У третьому розділі розглянуті шляхи удосконалення інформаційного забезпечення публічних закупівель та розроблені практичні рекомендації щодо їх імплементації в Україні.

Одержані результати можуть бути використані при удосконаленні нормативно-правової основи державної політики в сфері публічних закупівель та модернізації її інформаційного забезпечення.

АНОТАЦІЯ

Шилов Максим Андрійович

Публічні закупівлі в економічній політиці держави

У випускній кваліфікаційній роботі висвітлені теоретичні аспекти та нормативно-правова основа публічних закупівель в Україні, принципи функціонування публічних закупівель в Європейському Союзі, розглянуті процеси планування та організації закупівельної діяльності в державних установах, досліджено процес становлення та розвитку публічних закупівель в Україні, етапи проведення публічних закупівель в залежності від процедури, проаналізовано використання інформаційних технологій у сфері публічних закупівель, викладено шляхи удосконалення інформаційного забезпечення публічних закупівель та практичні рекомендації щодо їх імплементації в Україні.

Ключові слова: публічні закупівлі, процедура закупівлі, законодавство, принципи публічних закупівель, електронна система.

SUMMARY

Maksym Shylov

Public procurement in the economic policy of the state

The graduation work covers theoretical aspects and the legal and regulatory basis of public procurement in Ukraine, the principles of public procurement in the European Union, considers the processes of planning and organization of procurement in public institutions, studies the process of formation and development of public procurement in Ukraine, stages of public procurement depending on the procedure, analyzes the use of information technologies in the field of public procurement, provides the ways of improving the information support of public procurement and practical recommendations for its implementation in Ukraine.

Key words: public procurement, procurement procedure, legislation, principles of public procurement, electronic system.

Рецензія

на випускню кваліфікаційну роботу студента

Шилова Максима Андрійовича

Тема роботи «Публічні закупівлі в економічній політиці держави»

В Україні реформа публічних закупівель є однією з головних та найефективніших діючих реформ. Ефективна державна політика в сфері публічних закупівель дозволяє забезпечити потреби держави з дотриманням принципів здійснення публічних закупівель. Розробка даного проекту є актуальною в контексті стрімкого розвитку даної сфери в нашій державі.

Метою роботи є узагальнення теоретичних основ публічних закупівель в Україні, аналіз ефективності системи публічних закупівель в економічній політиці держави та розробка практичних рекомендацій щодо її вдосконалення.

В випускній кваліфікаційній роботі визначено теоретичні аспекти публічних закупівель в економічній політиці держави, досліджено процес розвитку системи публічних закупівель та стан її інституційного забезпечення в Україні, проведено аналіз вітчизняного законодавства та його практичної реалізації, визначені практичні рекомендації щодо вдосконалення системи публічних закупівель.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Завдання, визначені метою дослідження, були виконані в повному обсязі. Зміст роботи та її виконання свідчать про високий рівень підготовки магістра. Загалом робота виконана відповідно до методичних рекомендацій. Робота заслуговує на високу позитивну оцінку, рекомендована до захисту, а її автор, Шилов Максим Андрійович, на присвоєння ступеня магістра зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Начальник відділу тендерних
процедур Міністерства цифрової
трансформації України

Людмила Андріївна
Начальник управління
персоналом

В. ГАВРИЛОВИЧ

В. Гаврилович

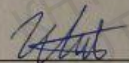
Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Шилов Максим Андрійович, повідомляю, що за результатами здійснення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Публічні закупівлі в економічній політиці держави» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія роботи ідентична з друкованою.

«7» грудня 2021 року

 (підпис)

Згода

Я, Шилов Максим Андрійович,
цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему:
“Публічні закупівлі в економічній політиці держави” несу повну
відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі
інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків,
коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у
роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового
користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною
раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний
депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету
і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«1» листопада 2021 року

(Шилов М.А.)

Підпис

Прізвище, ініціали